

prof. dr hab. Grażyna Flicińska-Panfil
Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Wokalistyki, Teorii Muzyki i Edukacji Artystycznej
Instytut Wokalistyki
Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu
dziedzina: sztuki
dyscyplina: sztuki muzyczne
sporządzono na podstawie zawartej umowy o dzieło z przekazaniem praw autorskich

Poznań, 15 lipca 2024 roku

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU DOKTORSKIM
w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki
w dyscyplinie artystycznej - sztuki muzyczne
mgr Annika Mikołajko-Osman**

Zlecenie recenzji:

Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie w związku z wszczęciem przez Radę Dyscypliny Artystycznej postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej - sztuki muzyczne.

Zlecenie podjęto na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2023 roku poz. 742, z późniejszymi zmianami) oraz & 19 ust. 1 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, (Załącznik do Uchwały nr 21/2023 Senatu AMKP z dnia 21 września 2023 roku), Rada do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Do zlecenia dołączono następującą dokumentację:

- Uchwała nr 20/2024 Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie z dnia 20 maja 2024 roku w sprawie wyznaczenia recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr Annice Mikołajko-Osman w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne
- Pismo Przewodniczącej Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne dr hab. Moniki Gardoń-Preinl, prof. AMKP w sprawie wyznaczenie mojej osoby recenzentem w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr Annice Mikołajko-Osman
- Dokumentacje w wersji elektronicznej i rozprawę doktorską (dzieło artystyczne i opis artystycznej pracy doktorskiej w wersji papierowej)

Recenzja pracy doktorskiej

Praca doktorska pani mgr Anniki Mikołajko-Osman zatytułowana „*Specyfika wykonawcza utworów wokalnych z jednoczesnym angażowaniem śpiewaka w akcję sceniczną i grę na instrumentach, na podstawie dzieł kompozytorów współczesnych*” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu dzieła.

Wybór takiego tematu pracy wynika z zainteresowania autorki tematyką połączenia i syntezy różnych sztuk w czasie wykonawstwa dzieł muzycznych. Pani mgr Anniki Mikołajko-Osman jest

wszechstronnie wykształconym muzykiem. Ukończyła Wydział Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej na kierunku: Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej ze specjalnością Rytmika jak również Wydział Wokalny w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach i Wydział Wokalny w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie. Owo gruntowne i wielopłaszczyznowe wykształcenie, i doświadczenia artystyczne, zachęciły doktorantkę do dalszych poszukiwań oraz studiowania literatury naukowej dotyczącej tematyki poruszanej w tej dysertacji.

Dzieło artystyczne

Dzieło artystyczne mgr Anniki Mikołajko-Osman zostało zrealizowane podczas Koncertu Specjalnego „*Współczesne utwory wokalne inaczej, czyli angażowanie śpiewaka w akcje sceniczne i grę na instrumentach*” w dniu 9 grudnia 2023 roku w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie. Promotorem pracy doktorskiej pani Anniki Mikołajko-Osman jest prof. dr hab. Tomasz Sobaniec, a promotorem pomocniczym dr Iwona Sowińska-Fruhtrunk. Realizatorem nagrania był Karol Osman. W koncercie towarzyszyli pani mgr Annice Mikołajko-Osman następujący wykonawcy: Karol Osman realizacja elektroniki, Olga Miriam Michałowska fortepian, Aleksandra Wtorek perkusja, Karolina Bizukojć saksofon i Nadim Husin dyrygent.

Dzieło artystyczne obejmuje następujące kompozycje:

1. Alden Jenks *Oh it's you* na sopran i elektronika
2. Rachel C. Walker *the center and cause of many circles....* na sopran i szklana harfa
3. Roberto Ventimiglia *Liebestod* na głos solo
4. Juan Luis de Pablo Enriquez Rohen *She-Divine* na głos solo
5. Tim Ellis *evocacion* na sopran, kości i fortepian
6. Krystyna Moszumańska-Nazar *Bel canto* na sopran, czeleste i perkusję
7. Yuqingqing Fan *Entanglement* na sopran, saksofon, perkusję i fortepian
8. Mark Wolf *Without an Exit* na sopran, perkusję oraz fortepian

Prezentowane utwory to repertuar nawiązujący do nurtu teatru instrumentalnego, happeningu, czy performance. Autorka pracy dysponuje umiejętnościami, które są potrzebne do wykonania utworów wpisujących się w wyżej wymienione nurty. Doktorantka wskazuje repertuar w tworzeniu którego pracuje z instrumentami perkusyjnymi, z muzyką elektroniczną tworzoną na żywo, czy prowadząc utwór jako dyrygentka. Umiejętności te są niezbędne aby pochylić się nad współczesnym repertuarem o którym mowa w tej pracy. Utwory są bardzo interesujące i ogromnie zróżnicowane. Materiał muzyczny jest związany ze szczególnymi zainteresowaniami i umiejętnościami pani Anniki Mikołajko-Osman oraz z łatwością i swobodą w instrumentalnym prowadzeniu głosu. Głos jest dźwięczny w całej skali i poprzez bliską impostację dźwięku oraz czystą intonację predestynuje do wykonawstwa tej muzyki. Pierwszy utwór „*Oh it's you*” Alden Jenks to rozbudowany monodram. Artystka współpracuje z partiami elektroniki. Słyszemy śpiewaczkę, która początkowo mówi, potem przechodzi do melorecytacji, a kończy utwór rozbudowaną częścią wokalną. Tekst, zarówno w części mówionej jak i śpiewanej, podany jest czytelnie i wyraziście. Przekaz jest naturalny i czytelny również w warstwie etudy aktorskiej. W drugim utworze „*The center and causa of many circles...*” Rachel C. Walker artystka śpiewa i gra na szklanej harfie. Głos brzmi naturalnie i swobodnie. Frazy prowadzone są na pięknym legacie opartym na właściwym oddechu. W trzecim utworze „*Liebestod*” Roberto Ventimiglia śpiewaczka akompaniuje sobie na dzwonach rurowych, krotalu i cowbellu. Najistotniejszą jest tu wielorakość zadań technicznych śpiewaczki, od szeptu do różnych rodzajów śpiewu. Słyszemy artystkę, która swobodnie i bardzo organicznie posługuje się głosem w wysokiej tessiturze. W czwartym utworze „*She-Divine*” Juan Luis Pablo Enriquez pani Annika Mikołajko-Osman ukazuje szeroki potencjał swoich możliwości wokalnych i muzycznych. Tessitura tego utworu jest rozbudowana a śpiewaczka z dużą łatwością i swobodą porusza się głosem w całej

skali. Akompaniuje sobie na fortepianie i kamertonie chromatycznym. Piąty utwór „*evocacion*” Tim Ellisa napisany jest na głos, fortepian i kości (oryginalnie kastaniety). W tej kompozycji zwróciłam szczególną uwagę na niską tessiturę głosu pięknie zmieszanego barwowo. Ciekawy efekt stanowią kości i ich przejmujący rytm. Kolejny szósty utwór Krystyny Moszumańskiej-Nazar przewrotnie zatytułowany „*Bel canto*” a dedykowany prof. Helenie Łazarskiej przez kompozytorkę, nie ma nic wspólnego w XVIII-wieczną techniką wokalną. Ten utwór, pełen kontrastów, wykonany jest przez artystkę z wielką brawurą i temperamentem. Śpiewaczka ukazuje nam cały wachlarz ekspresji wykonawczej. Dysponuje doskonałą artykulacją oraz śpiewem fonicznym w warstwie pojedynczych głosek. Słyszymy fragmenty wykonane techniką *bel canto* z dźwiękami zaśpiewanymi vibrato oraz krótkie przebiegi koloratury i wokalizy. Przedostatni utwór „*Entanglement*” Yuqingqing Fan to skomplikowane dzieło w którym śpiewaczka oprócz wyzwań wokalnych musi zmierzyć się z koniecznością dyrygowania tym utworem. Pod kątem wokalnym dzieło jest skomplikowane rytmicznie i melodycznie. Artystka doskonale radzi sobie z tymi dwoma materiałami. Pozostałe instrumentarium to fortepian, perkusja i saksofon. Ostatni utwór „*Without an Exit*” Mark Wolf przeznaczony jest na sopran, perkusję i fortepian. Trudność utworu polega na wielozadaniowości śpiewaczki. Oprócz partii wokalne śpiewaczka musi poruszać się po scenie dokładnie według instrukcji ruchu. Kierunki ruchu są dokładnie opisane. Kolejnym zadaniem śpiewaczki jest gra na fortepianie totalnym, bezpośrednio na jego strunach oraz na perkusji.

Wszystkie utwory wykonywane przez panią Annikę Mikołajko-Osman są ogromnie wymagające zarówno w sferze odczytania materiału muzycznego, indywidualnego przygotowania i zgrania wszystkich wykonawców. To bardzo trudne i wymagające zadanie. Wszystkie utwory wykonane są z ogromną intuicją muzyczną. To pozwoliło stworzyć materiał muzyczny o ciekawym kształcie i wybitnych walorach artystycznych. Wszystkie prezentowane utwory przemawiają bogactwem ekspresji i osobowością wykonawczą.

Część opisowa

Istotą dla właściwego odbioru dzieła artystycznego stanowi jego opis w postaci rozprawy doktorskiej. Praca ta, co należy podkreślić, spełnia wymogi pracy naukowej. Całość rozprawy zawarta jest na 105 stronach. Doktorantka przedstawia tezy badawcze, jak i powołuje sposób ich dowodzenia. Praca składa się ze wstępu, dwóch rozdziałów, podsumowania, bibliografii, aneksu, spisu ilustracji, spisu fotografii, spisu tabel i opisu płyty DVD. Rozprawa doktorska spełnia wymagania przejrzystości tekstu w rozumieniu jego spójności w ciągu myślowym i łączy się w logiczną całość.

We wstępie autorka pracy przybliży zagadnienia i tematykę, którą podejmie w swej dysertacji. Informuje o swoich zainteresowaniach wykonawstwem muzyki współczesnej określanej jako nurt teatru instrumentalnego.

W pierwszym rozdziale zatytułowanym „*Muzyka synkretyczną*” autorka pracy definiuje czym jest synkretyzm w muzyce. Określa to zagadnienie jako zniesienie granic między malarstwem, muzyką i teatrem. Czyli dążenie do syntezy wyżej wymionach sztuk. W kolejnym podrozdziale zatytułowanym „*Teatr instrumentalny*” doktorantka przybliży zagadnienia powiązania muzyki z teatrem. Podaje przykłady zaczerpnięte z różnych publikacji i różnych autorów definiujące czym jest owy teatr. Według Ewy Synowiec jedną z najbardziej istotnych cech teatru instrumentalnego jest teatralizacja gry na instrumentach. Doktorantka jest dobitnym przykładem tego nurtu, gdyż gra na wielu instrumentach a jej umiejętności można usłyszeć w nagranych dziełach artystycznych. W kolejnych dwóch podrozdziałach zatytułowanych „*Happening*” i „*Performance*” odnajdujemy, adekwatnie do pierwszego podrozdziału, definicje owych pojęć. Pojęcia te są czytelnie i rzeczowo opisane. Doktorantka korzysta w tym rozdziale z bogatej bibliografii.

Kolejny, bardzo rozbudowany rozdział jest kluczowy w niniejszej dysertacji. Rozdział ten jest zatytułowany „*Wokalny i pozawokalny potencjał artystyczny śpiewaka*”. Pierwszy podrozdział „*Kompetencje wykonawcy muzyki współczesnej*” to opis tego, czym w dzisiejszych czasach jest muzyka współczesna i kim jest śpiewak wykonujący tę muzykę. Autorka podkreśla, iż przed śpiewakami wykonującymi utwory współczesne stawiane są bardzo wysokie wymagania techniczne. Dotyczy

to również instrumentalistów. Jak zauważa, często od wokalisty oczekuje się umiejętności gry na instrumentach i analizy zadań scenicznych. To śpiewak jest osobą, która tłumaczy muzykę i jest jej wykonawcą oraz interpretatorem. Kolejny podrozdział zatytułowany jest „*Podział repertuaru ze względu na wymagane umiejętności poza poprawną emisją*”. To podrozdział dotyczący wykonawstwa zaprezentowanych przez doktorantkę utworów w dziele artystycznym. Umiejętności te dotyczą gry na instrumentach, koordynacji ruchowej, współpracy z elektroniką oraz amplifikacji technik rozszerzonego głosu. Doktorantka sumarycznie i skrótowo wskazuje owe techniki na przykładzie wybranych utworów. Kolejny podrozdział zatytułowany „*Analiza poszczególnych utworów*” to wnikliwy i rzetelny opis ośmiu wykonanych przez doktorantkę utworów pod kątem formalnym: informacji o kompozytorze, prawykonaniu i czasie trwania, zapisie nutowym i zadaniach aktorskich czy wyzwaniach poza emisyjnych. Utwory poddane są następującej analizie: tekst, śpiew, deklamacja i warstwa poza wokalna. Każda pieśń ma przetłumaczony tekst na język polski. W pracy odnajdujemy ryciny z partytur, które doktorantka rzetelnie i wnikliwie opracowała. Ma w tym zakresie ogromne umiejętności i kompetencje. Praca ta wnosi wielki wkład na polu twórczości wykonawstwa muzyki teatralnej.

Doktorantka w swej dociekliwości jest bardzo rzetelna. Umiejętnie korzystała z bogatej bibliografii. Analizuje proces badawczy i wpływa na rozwiązanie najważniejszych założeń rozprawy doktorskiej. Tytuł rozprawy jest tożsamy z treścią opisu a założony cel artystyczny został udokumentowany w sposób przejrzysty i czytelny.

Rozprawa doktorska spełnia wszelkie wymagania pod kątem merytorycznym i edytorskim zgodnie ze standardami. Autorka wykazała się dociekliwością i dużym zaangażowaniem zarówno w sferze badań, jak i przy formowaniu wniosków. Sposób ujęcia tematu, skrupulatność w sferze dokumentacji naukowej świadczą o wyjątkowych walorach tej pracy i są godna wysokiej oceny.

KONKLUZJA

Przedstawiony zapis dzieła artystycznego oraz jego opis stanowią integralną całość bardzo ciekawego materiału zarówno w aspekcie wykonawczym jak i teoretycznym.

Stwierdzam, że praca doktorska pani mgr Aniki Mikołajko-Osman poprzez swój twórczy i naukowy charakter stanowi ciekawe kompendium wiedzy na badany temat i wkład w rozwój dyscypliny artystycznej - sztuki muzyczne, jak również w dziedzinie sztuki.

Wobec powyższego stwierdzam, iż doktorantka wykazała się wiedzą teoretyczną a także umiejętnością do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej.

Rozwiązała założenia zagadnienia artystycznego w spełniła tym wymagania art. 190 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2003 r. poz. 742, z późniejszymi zmianami) oraz & 19 ust. 1 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, (Załącznik do Uchwały nr 20/2024 Senatu AMKP z dnia 20 maja 2024 r.), Rada do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

W związku w powyższym wnoszę o przyjęcia przedstawionej pracy doktorskiej pani mgr Aniki Mikołajko-Osman

prof. dr hab. Grażyna Flicinińska-Panfil